

12.10.2023

EOAK/6944/2022

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Saksin

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen

SOSIAALIHUOLLON PALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN, PALVELUSUUNNITTELU JA PÄÄTÖKSENTEKO

1 KANTELU

Kantelija arvosteli ex-miehensä (jälj. päämies) valtuuttamana asiamiehenä A:n kaupungin sosiaalitoimen menettelyä kotihoidon ja muiden tukipalvelujen järjestämistä koskevassa asiassa. Kantelukirjoituksen mukaan päämies (synt. 1952) vammautui vuonna 2020 useamman aivoinfarktin johdosta ja hän tarvitsee runsaasti apua päivittäisissä toimissaan.

Kantelijan mukaan hän hoitaa päämiestään noin viikon ajan kuukaudessa. Kantelija oli tyytymätön siihen, ettei hänelle korvata millään tavalla hoito- ja huolenpitotyöstä aiheutuvia kuluja. Kantelijan mukaan kaupungin sosiaalitoimi ei ollut antanut oikaisuvaatimuskelpoista päätöstä perhehoidon palkkiota ja kotihoidon lomituskorvausta koskevan hakemuksen johdosta. Kantelukirjoituksessa arvosteltiin myös riittämättömiä kotihoidon palveluita.

Kantelijan mielestä myös palvelusuunnitelman laatiminen oli viivästynyt, eikä kantelijan päämiehen erityisen tuen tarvetta ollut otettu huomioon suunnitelmaa laadittaessa.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta A:n kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala antoi 20.1.2023 päivätyn lausunnon ja selvityksen, johon oli liitetty arviointitoiminnan johtajan 20.12.2022 päivätty selvitys ja vs. vammaistyön johtajan 16.12.2022 päivätty selvitys (liitteenä).

Asiakirjoihin oli liitetty myös kaupungin sosiaalitoimen 29.9.2022 antama vastaus kantelijan samassa asiassa tekemään muistutukseen.

3 RATKAISU

3.1 Sopivien ja riittävien sosiaalihuollon palvelujen järjestäminen

Perustuslain 109 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamiehen tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtävänsä hoitaessaan oikeusasiamies valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Oikeusasiamies ei hänelle kuuluvan laillisuusvalvonnan puitteissa voi toimia lakiin perustuvan muutoksenhakujärjestelmän korvaavana eikä sitä täydentävänä vaihtoehtona. Oikeusasiamies ei siten voi muuttaa eikä kumota harkintavallan rajoissa tehtyjä viranomaisten tai tuomioistuinten päätöksiä.

Oikeusasiamiehen toimivaltaan ja tehtäviin ei siis kuulu ottaa kantaa siihen, mitkä sosiaalihuollon palvelut (esimerkiksi omaishoidon tuki, kotihoito tai perhehoito) olisivat asiakkaalle sopivia ja riittäviä, ja minkä lain perusteella palveluja yksittäisessä tilanteessa tulisi järjestää. Viime kädessä tuomioistuin tutkii yksittäistapauksessa, onko sosiaalihuollon palvelua koskeva viranomaisen päätös ollut lainmukainen ja onko asiakas oikeutettu hakemaansa palveluun tai tukitoimeen.

Käytettävissä olevista asiakirjoista ilmenevällä tavalla kantelijan päämiehen omaishoidon tukea koskeva asia on saatettu muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Myös kotihoidon palvelujen määrää ja riittävyttä koskevaan päätökseen on mahdollista hakea oikaisua. Tästä syystä ja ottaen huomioon edellä oikeusasiamiehen tehtävistä todettu, kantelukirjoitusta ei ryhdytä palvelujen sisällön ja riittävyden osalta tutkimaan enemmälti oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa. Oikeusasiamies ei voi ottaa kantaa mahdollisen muutoksenhaun menestymiseen ja riippumattoman tuomioistuimen ratkaisun asiasisältöön.

Kantelukirjoituksen ja saamani selvityksen perusteella en ole kuitenkaan voinut havaita, että kantelijan päämiestä olisi jätetty heitteille tai ilman palveluja. Arvioinnissa olen ottanut huomioon, että selvityksen mukaan sosiaalitoimi on tarjonnut muun muassa lisää kotihoidon palveluita, jos asiakas suostuu ottamaan palveluja vastaan. Lisäksi sosiaalitoimi on ilmoittanut ryhtyvänsä asiakkaan palveluntarpeen uudelleen arviointiin. Sosiaalitoimen lausunnon mukaan palvelutarpeeseen on pyritty ja pyritään jatkossakin vastaamaan kaikin käytettävissä olevin keinoin ottaen huomioon, että kantelijan päämies on jatkuvaa ohjausta päivittäistoimissaan tarvitseva henkilö toimintakyvyn heikentymisensä vuoksi. Lausunnon mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on kiinnitetty erityistä huomiota asiakkaan edun toteutumiseen.

3.2 Hakemuksen käsittely ja päätöksenteko

3.2.1 Oikeusohjeita

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (sosiaalihuollon asiakaslaki) 6 §:n mukaan sosiaalihuollon järjestäminen perustuu viranomaisen tekemään päätökseen.

Sosiaalihuoltolain 45 §:n 1 momentin mukaan asiakkaalla on oikeus saada kirjallinen päätös sosiaalipalvelujen järjestämisestä. Kiireellisiä toimenpiteitä koskeva asia on käsiteltävä ja päätös tehtävä käytettävissä olevien tietojen perusteella viipymättä siten, ettei asiakkaan oikeus välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu. Muissa kuin kiireellisissä asioissa päätös on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen kun asia on tullut vireille.

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain (vanhuspalvelulaki) 18 §:n mukaan kunnan (1.1.2023 alkaen hyvinvointialue) on tehtävä päätös iäkkään henkilön kiireellisesti tarvitsemien sosiaalipalveluiden myöntämisestä, kirjallisen tai suullisen hakemuksen johdosta ja järjestettävä myönnetty palvelut viipymättä siten, ettei iäkkään henkilön oikeus välttämättömään huolenpitoon vaarannu. Mainitun säännöksen 2 momentin mukaan päätös muiden kuin kiireellisten sosiaalipalveluiden myöntämisestä on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun kirjallinen tai suullinen hakemus on tullut vireille.

Hallintolain 43 §:n mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti. Päätös voidaan antaa suullisesti, jos se on välttämätöntä asian kiireellisyyden vuoksi. Suullinen päätös on viipymättä annettava myös kirjallisena oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen. Määräaika oikaisuvaatimuksen tekemiseen tai muutoksenhakuun alkaa kirjallisen päätöksen tiedoksisaannista siten kuin siitä erikseen säädetään.

Hallintolain perustelujen (HE 72/2002 vp) mukaan päätöksiä ovat kaikki sellaiset hallintoasiassa annetut ratkaisut, joilla on asian käsittelyn päättävä vaikutus. Päätöksessä voi olla kysymys myös asian tutkimatta jättämisestä. Kirjallisen päätöksen antaminen takaa sen, että ratkaisuun tyytymättömällä on mahdollisuus saada tietoonsa päätöksen perusteet ja hän voi harkintansa mukaan saattaa päätöksen tuomioistuimen tutkittavaksi. Sääntelyn taustalla ovat erityisesti perustuslain 21 §:n muutoksenhakuoikeutta koskevat säännökset.

3.2.2 Saat u selvitys ja arviointi

Kantelija oli hakenut 14.9.2022 kirjallisella hakemuksella kaupungin sosiaalitoimelta omaishoidon tukea, perhehoidon palkkiota ja kotihoidon lomituskorvausta. Kantelijan mukaan hän sai päätöksen vain omaishoidon tuen osalta. Kantelija oli tyytymätön siihen, että muiden hakemusten osalta hänelle oli ilmoitettu kaupungin 29.9.2022 antamassa muistutusvastauksessa, ettei päätöstä voida antaa, koska haettua palvelua ei löydy kaupungin palveluvalikosta.

Käytettävissäni olevista asiakirjoista ilmenee, että kantelija oli saanut iäkkäiden palvelujen asiakasohjauksen asiakkuuspäälliköltä 14.12.2022 päivätyn kirjeen, jonka mukaan "A:n kaupungin läkkäiden palveluvalikossa ei ole tarjolla seuraavia sosiaalihuollon palveluita: kotihoidon lomituskorvaus ja perhehoidon palkkio.

Koska A:n kaupungilla ei järjestetä kyseisiä palveluita, joista ei säädetä laissa, niistä ei voida myöskään antaa päätöstä.”

Kaupungin vammaistyön selvityksen mukaan kantelijalle oli kerrottu, että vammaispalvelulain perusteella ei ole mahdollista myöntää kantelijan toivomaa korvausta vammaisen asiakkaan läheiselle tämän tekemästä huolenpitotyöstä. Selvityksessä viitataan päätöksenteon osalta myös siihen, että perhehoitoa ei ollut haettu vammaistyön puolelta, vaan hakemus oli toimitettu iäkkäiden palveluihin.

Kaupungin sosiaalitoimen lausunnon mukaan kantelijalle ei ole tehty päätöstä, jossa olisi erityisesti käsitelty hänen esittämiään perhehoidon palkkiota ja kotihoidon lomituskorvausta koskevia vaatimuksia. Perhehoidon palkkiota ja kotihoidon lomituskorvausta koskevat vaatimukset on kuitenkin ymmärretty omaishoidon tukea koskevana asiana, johon on annettu 8.11.2022 päätös.

Arvioin asiaa seuraavasti.

Sosiaalihuoltolain 45 §:n 1 momentin mukaan asiakkaalla on oikeus saada kirjallinen päätös sosiaalipalvelujen järjestämisestä.

Totean, että viranomaisen on käsiteltävä jokainen sille tehty vaatimus, joka kuuluu sen päätösvaltaan ja annettava siihen oma-aloitteisesti asianmukainen ratkaisu. Velvollisuus tehdä hallinnollinen päätös on sellaisen vaatimuksen tai hakemuksen johdosta, joka koskee asianosaisen etua, oikeutta tai velvollisuutta. Siinäkin tilanteessa, jossa vaatimus tai hakemus jätetään tutkimatta, asiassa tulee tehdä oikaisuvaatimuskelpoinen päätös. Oikeus saada perusteltu päätös ja hakea päätökseen muutosta ovat hyvän hallinnon keskeisiä oikeusturvatakeita. Tarkoituksena on, että asianosainen voi halutessaan saattaa viranomaisen päätöksen lainmukaisuuden viime kädessä tuomioistuimen tutkittavaksi.

Käytettävissäni olevasta kantelijan päämiehelle 8.11.2022 tehdystä omaishoidon tuen päätöksestä ei ilmene, että siinä olisi otettu millään tavoin kantaa tai ratkaistu hakemusta perhehoidon palkkiosta tai kotihoidon lomituskorvauksesta.

Edellä todetun johdosta katson, että kaupungin sosiaalitoimi on menetellyt asiassa sosiaalihuoltolain ja hallintolain vastaisella tavalla, koska kantelijan päämiehen yksilöidyn hakemuksen johdosta ei ollut tehty oikaisuvaatimuskelpoista viranhaltijan päätöstä.

Näkemykseni mukaan päätöksentekoa koskeva laiminlyönti on saattanut vaarantaa kantelijan ja hänen päämiehensä oikeuksien sekä oikeusturvan toteutumista.

Korostan vielä tässä yhteydessä, että sosiaalihuollon viranomaisen on käsiteltävä sosiaalihuollon järjestämistä koskeva hakemus riippumatta siitä, mille sosiaalihuollon palvelualueelle (esimerkiksi iäkkäiden palvelut, vammaisten palvelut tai aikuissosiaalityö) hakemus tehdään.

Mikäli hakemus tehdään sosiaalihuollon viranomaisen oman hallintorakenteen näkökulmasta väärälle palvelualueelle, tulee viranhaltijan siirtää hakemuksen käsittely viipymättä oikealle palvelualueelle päätöksentekoa varten. Sosiaalihuollon viranomaisen hallinto- ja palvelurakenteet eivät saa estää tai rajoittaa sosiaalihuollon asiakkaan mahdollisuutta hakea tai saada tarvitsemiaan sosiaalihuollon palveluja ja tukitoimia.

Havaitsin käytettävissäni olevista asiakirjoista, että viranhaltija on tehnyt 13.12.2022 kantelijan päämiehelle päätöksen, jonka kirjausten mukaan gerontologisen sosiaalityön tuen alkamisesta on sovittu elokuussa 2022, mutta asiaa koskeva päätös on jäänyt tekemättä tietojärjestelmässä. Tämän vuoksi kantelijan päämies sai päätöksen vasta joulukuussa 2022. Katson, että päätöksenteko on tältä osin viivästynyt. Asiakirjoista on kuitenkin pääteltävissä, että kantelijan päämiehelle ei ole tältä osin syntynyt oikeuden menetystä, koska palvelun toteuttaminen on alkanut sovitusti loppukesästä 2022.

Havaitsin vielä, että selvityksen mukana toimitetusta viranhaltijan 13.12.2022 tekemästä gerontologisen sosiaalityön tuen päätöksestä ei ilmene, onko siihen liitetty oikaisuvaatimusohjetta. En ole ryhtynyt tätä erikseen selvittämään. Tästä syystä tyydyn vain yleisellä tasolla toteamaan, että asiakkaan oikeusturvan varmistamiseksi sosiaalihuollon järjestämistä koskevaan viranhaltijan päätökseen tulee liittää hallintolain mukainen oikaisuvaatimusohje.

3.3 Palvelusuunnittelu ja asiakassuunnitelman tekeminen

3.3.1 Oikeusohjeita

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (sosiaalihuollon asiakaslaki) 7 §:n mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on laadittava palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus tai jollei suunnitelman laatiminen muutoin ole ilmeisen tarpeetonta. Suunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteisymmärryksessä asiakkaan ja hänen laillisen edustajansa taikka asiakkaan ja hänen omaisensa tai muun läheisensä kanssa.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammapalvelulaki) 3 a §:n mukaan vammaisen henkilön tarvitsemien palveluiden ja tukitoimien selvittämiseksi on ilman aiheutonta viivytystä laadittava palvelusuunnitelma siten kuin sosiaalihuollon asiakaslain 7 §:ssä säädetään. Palvelusuunnitelma on tarkistettava, jos vammaisen henkilön palvelun tarpeessa tai olosuhteissa tapahtuu muutoksia sekä muutoinkin tarpeen mukaan.

Sosiaalihuoltolain 39 §:n mukaan palvelutarpeen arviointia on täydennettävä asiakkaalle laadittavalla asiakassuunnitelmalla tai muulla vastaavalla suunnitelmalla, ellei suunnitelman laatiminen ole ilmeisen tarpeetonta. Suunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhdessä asiakkaan kanssa.

Myös vanhuspalvelulain 16 §:ssä säädetään asiakassuunnitelman tekemisestä ja vanhuspalvelulain 17 §:ssä omatyöntekijästä.

3.3.2 Saatua selvitys ja arviointi

Kantelijan mielestä hänen päämiehensä asiakassuunnitelman (palvelusuunnitelma) laatiminen oli viivästynyt. Arvostelu koski myös sitä, että sosiaaliohjaaja teki palvelusuunnitelman, vaikka kantelijan mukaan asiakas oli erityistä tukea tarvitseva henkilö. Kantelija mainitsi myös, että heille ei ole kahden vuoden aikana annettu palvelujen järjestämistä koskevaa ohjausta ja tukea.

Saadun selvityksen mukaan kantelija oli ensimmäisen kerran päämiehensä asioissa yhteydessä kaupungin iäkkäiden palveluiden asiakasohjaukseen 18.1.2021. Asiakasohjaaja (sosiaaliohjaaja) oli 19.1.2022 sopinut palvelutarpeen arviointia koskevasta tapaamisesta. Palvelutarpeen arviointi tehtiin 10.2.2021 ja asiakkaalle nimettiin vammaisten sosiaalityössä omatyöntekijäksi sosiaalityöntekijä. Kantelijan päämiehelle myönnettiin siivousta kotiin 2 tuntia kuukaudessa ja vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua 18 matkaa kuukaudessa. Hänelle pyydettiin toimintaterapeutin arviointi ja täytettiin ikääntyneiden päivätoiminnan hakemus. Palvelusuunnitelma laadittiin vammaispalveluissa 21.4.2021 ja hänelle myönnettiin 24.5.2021 tukihenkilöpalvelua 20 tuntia kuukaudessa. Päivätoiminta aloitettiin elokuussa 2021. Selvityksen mukaan asiakas ei ollut halukas jatkamaan päivätoimintaa enää joulukuun 2021 jälkeen. Kotihoidon palvelujen tarvetta arvioitiin 11.1.2022 uudelleen ja kotihoidon päivittäiset käynnit 2 kertaa vuorokaudessa aloitettiin helmikuussa 2022.

Heinäkuussa 2022 asiakasohjauksesta tehtiin kantelijan päämiehelle uudelleen lähete gerontologisen sosiaalityön yksikön asiakkuuteen, jotta hänet saataisiin suostuteltua ottamaan vastaan palveluja ja jotta hän saisi samalla myös psykososiaalista tukea. Gerontologisesta sosiaalityön yksiköstä nimettiin elokuussa 2022 asiakkaalle omatyöntekijäksi sosiaalityöntekijä, joka kävi yhdessä asiakasohjaajan kanssa kotikäynnillä 14.9.2022 tekemässä palvelutarpeen arviointia. Mukana tapaamisessa olivat myös kotihoidon edustaja, tukihenkilö, ja omainen (kantelija). Samalla asiakasohjaaja laati iäkkäiden palvelujen palvelusuunnitelman ja omaishoidon tuen palvelusuunnitelman. Selvityksen mukaan kotihoitoa myönnettiin siten, että marraskuusta 2022 lähtien käyntejä oli kolme kertaa päivässä. Kotihoidosta yritettiin toteuttaa tarvitsemaa hoitoa sen mukaan mitä asiakas oli halukas ottamaan vastaan.

Arvioin asiaa seuraavasti.

Käytettävissäni olevaan selvitykseen ja asiakirjoihin ei ole nimenomaisesti kirjattu, että kantelijan päämies olisi erityistä tukea tarvitseva henkilö. Selvityksestä ja asiakirjoista kuitenkin ilmenee, että kantelijan päämiehelle on nimetty keväällä 2021 vammaispalveluissa omatyöntekijäksi sosiaalityöntekijä, joka on tehnyt hänelle palvelusuunnitelman. Kantelijan päämiehen siirtyessä iäkkäiden sosiaalityön piiriin kesällä 2022 hänelle on nimetty sosiaalityöntekijä omatyöntekijäksi. Edellä todettu viittaisi siihen, että sosiaalitoimessa on tunnistettu, että kantelijan päämies on erityistä tukea tarvitseva henkilö.

Totean yleisesti, että mikäli sosiaalihuollon asiakasta pidetään erityistä tukea tarvitsevana henkilönä, tulisi tämä selvyuden kirjata asiakassuunnitelmaan ja tarvittaessa muihin asiakasasiakirjoihin.

Selvityksestä ilmenee, että kantelijan päämiehen iäkkäiden palvelujen asiakasohjaajana on alkuvuodesta 2021 asti toiminut sosiaaliohjaaja. Iäkkäiden palveluissa 27.7.2022 vireille tulleen palvelutarpeen arvioinnin ja 14.9.2022 kotikäynnin vastaavina työntekijöinä ovat olleet asiakasohjaaja ja hänen työparinaan sosiaalityöntekijä. Asiakasohjaaja on laatinut iäkkäiden palvelujen palvelusuunnitelman ja omaishoidon tuen palvelusuunnitelman. Käytettävissäni olevasta selvityksestä ei ilmene, miten sosiaalityöntekijä on ollut mukana suunnitelmien laatimisessa.

En ryhdy laillisuusvalvonnassani enemmälti tutkimaan, miten kantelijan päämiehen erityisen tuen tarvetta on kaupungin sosiaalityössä arvioitu. Kantelukirjoituksen ja saamani selvityksen valossa en ole kuitenkaan voinut havaita, että sosiaalitoimi olisi laiminlyönyt kantelijan palvelutarpeen arviointia ja neuvonnan antamista tai olisi viivytellyt asiakassuunnitelman laatimisessa.

Katson kuitenkin aiheelliseksi kiinnittää yleisesti kaupungin sosiaalitoimen huomiota siihen, mitä seuraavassa on todettu erityistä tukea tarvitsevasta henkilöstä ja hänen omatyöntekijästään.

Sosiaalihuoltolain 3 §:n 3 kohdan mukaan erityistä tukea tarvitsevalla henkilöllä ja asiakkaalla henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia hakea ja saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveystalveluja kognitiivisen tai psyykkisen vamman tai sairauden, päihteiden ongelmakäytön tai muun riippuvuuskäyttäytymisen, usean yhtäaikaisen tuen tarpeen tai muun vastaavan syyn vuoksi ja jonka tuen tarve ei liity korkeaan ikään siten kuin ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain (vanhuspalvelulaki), 3 §:ssä säädetään.

Sosiaalihuoltolain soveltamisoppaan (sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2017:5, s. 26–27) mukaan korkeaan ikään liittyvä tuen tarve ei yksinään ole sosiaalihuoltolaissa tarkoitettu syy erityisen tuen saamiseen. Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta säädetään vanhuspalvelulaissa. Mikäli sosiaalihuoltolain 3 §:n edellytykset täyttyvät, voi kuitenkin myös ikääntynyt henkilö tietyissä tilanteissa olla erityistä tukea tarvitseva henkilö.

Arvioitaessa sitä, tarvitseeko henkilö erityistä tukea siten kuin sosiaalihuoltolaissa säädetään, on otettava huomioon se, että säännösten avulla on tarkoitus suojata niitä henkilöitä, joille jo palvelujen hakeminen tuottaa vaikeuksia ja joilla on todellisia vaikeuksia saada tarvitsemiaan palveluja ilman erityistä tukea.

Sosiaalihuoltolain 4 §:n 2 momentin mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden edun toteutumiseen.

Sosiaalihuoltolain 6 §:n 2 momentin mukaan erityistä huomiota on kiinnitettävä lasten, nuorten sekä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden neuvontaan ja ohjaukseen.

Sosiaalihuoltolain 8 §:n 2 momentin mukaan palveluja annettaessa ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden tarpeisiin ja toivomuksiin.

Sosiaalihuoltolain 36 §:n 5 momentin mukaan erityistä tukea tarvitsevien lasten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden palvelutarpeen arvioinnin tekemisestä vastaa virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä.

Sosiaalihuoltolain 42 §:n 3 momentin mukaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai muun erityistä tukea tarvitsevan henkilön omatyöntekijän tai hänen kanssaan asiakastyötä tekevän työntekijän on oltava sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu sosiaalityöntekijä ja tehtävä on hoidettava virkasuhteessa.

Edellä todetun sosiaalihuoltolain säännöksen perustelujen (HE 164/2014 vp s. 136) mukaan säännös ei edellyttäisi omatyöntekijän tai vastuutyöntekijän vaihtamista, jos ilmenisi, että asiakkaalla on erityisen tuen tarve, mutta se edellyttäisi, että asiakastyöhön osallistuisi myös sosiaalityöntekijä. Asiakkaan edun mukaista on, että toimitaan siten, että työntekijöiden vaihtuvuus on mahdollisimman vähäistä. Sosiaalihuoltolain soveltamisoppaan (sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisu 2017:5, s. 27) mukaan virkasuhteinen sosiaalityöntekijä tekee tarpeen mukaan yhteistyötä esimerkiksi kuntoutusohjaajan tai sosiaaliohjaajan kanssa.

Edellä todettujen säännösten valossa pidän tärkeänä, että omatyöntekijänä toimiva virkasuhteinen sosiaalityöntekijä tosiasiallisesti osallistuu erityistä tukea tarvitsevan henkilön palvelutarpeen arviointiin ja asiakassuunnitelman laadintaan. Omatyöntekijällä on tärkeä rooli yhtenäisen ja tarvittaessa monialaisen palvelukokonaisuuden muodostamisessa. Tarkoituksena on, että omatyöntekijällä on tieto asiakkaan saamista palveluista ja hän voi tarvittaessa ohjata ja opastaa asiakasta. Omatyöntekijä toimii myös henkilönä, jonka puoleen asiakas voi kääntyä, kun hän haluaa keskustella palveluistaan.

4 TOIMENPITEET

Saatan A:n kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tietoon edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen laiminlyönnistä ja viivästyksestä päätöksenteossa. Lisäksi kiinnitän yleisesti sosiaalitoimen huomiota edellä kohdassa 3.3 erityistä tukea tarvitsevasta henkilöstä ja omatyöntekijästä todettuun.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni A:n kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle.